

Kuntien kriisinkestävyys ja ajankohtaistilanne

Varautumisen ja turvallisuuden erityisasiantuntija
Ari Korhonen, Kuntaliitto

25.8.2022

Kuntien kriisinkestävyys

- Kuntien kriisinkestävyyttä koeteltu covidin alusta 2020 alkaen
- Henkilöstön saatavuus joihinkin tehtäviin on heikentynyt
- Jaksaminen koetuksella, etenkin jos alalla työvoimapulaa
- Myös kuntalaisten kriisinkestävyys on koitoksella
- Mahdolliset ongelmat heijastuvat päihteidenkäyttönä, syrjäytymisenä ja turvallisuusongelmien lisääntymisenä.

Varautumisen syksy 2022

- Covid-tilanne
- Sote-palveluiden järjestäminen siirtyy hyvinvointialueille vuoden vaihteessa
- Hoitoalan mahdollinen työtaistelutilanne
- Sota Ukrainassa on edelleen käynnissä
- **Euroopan energiakriisi**
- Inflaatio ja talouden vaikutukset

Covid-19 tilanne

- Covid leviää edelleen, mutta rokotusten ja sairastetun covidin myötä taudin yleisvaarallisuus on heikentynyt
- Tilanne stabiili, eikä ole näköpiirissä, että covid aiheuttaisi tällä hetkellä yhteiskunnan sulkutarvetta.
- Rokotusvalmius on hyvä
- Osaaminen ja valmius tilanteen muuttuessa on hyvä

SoTe-palveluiden järjestämisoikeuden siirtyminen HVA:lle

- Järjestämisoikeuden siirto voi sujua rutiininomaisesti, mutta siirtymähetkeen liittyy myös riskejä, jotka voivat vaatia myös kunnilta toimia
  - Palkanmaksu
  - ICT-järjestelmien toimivuus, datan siirtyminen ja säilyminen
  - Hoitajapula
  - Milloin työtaistelutilanne alkaa ja vaihtuuko työnantaja kesken työtaistelun?
  - Sote-järjestämisvastuun siirtymisellä on vaikutusta mm. Ukrainasta paenneiden vastaanottoon

6,858,825 refugees

- 35.754 tilapäisen suojelun hakemusta
- 39.700 kaikki hakemukset

Schengen Area

Ukrainasta paenneiden maahanntulon tilanne

- Yksityismajoitukset alkavat purkautua keskus- ja kuntamajoituksiin
- Ukrainasta paenneilla mahdollisuus hakea kotikuntaa vuoden oleskelun jälkeen (kevät 2023)
  - Oikeus kotouttamispalveluihin
  - Subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen
  - Oppivelvollisuus 18 v. saakka ja oikeus maksuttomaan koulutukseen 20 v. saakka
  - Oikeus muihin kuntalaisten palveluihin
  - Verovelvollisuus kotikuntaan
  - Oikeus kunta- ja aluevaaleihin (2v+51 pvä)

Sota Ukrainassa

- Sota Ukrainassa on muuttanut turvallisuusympäristöämme ja edellyttää, että varautuminen sotilaallisen voimankäytön uhkaa vastaan pidetään koko ajan tasalla ja järjestetään harjoituksia.
- Sota on aiheuttanut tähän mennessä ainakin
  - laajamittaisen pakolaistilanteen Eurooppaan
  - kiihtyvän inflaation
    - sähkön hintojen nousu
    - polttoaineiden hintojen nousu
    - ruoan hintojen nousu
    - energian hintojen nousu ja raaka-aineiden saatavuus
    - rakentamisen hintojen nousu
    - teräksen, raudan ja bitumin saatavuus
    - lannoitteiden saatavuus
    - investointien viivästyminen
  - Venäjä-riippuvuuksien purkamisen Euroopassa
  - Suomen ja Ruotsin hakeutumisen NATO:n jäseniksi
  - energiakriisin
  - yleisen epävarman tilanteen, joka heijastelee koko maailman talouteen ja politiikkaan

Euroopan energiakriisi

**Nord Stream 1
käytössä vain 20 %
kokonaiskapasiteetista**

- **pakotteet ovat heijastuneet energiamarkkinoihin jo kevästä alkaen monilla tavoin.**
- **venäläisen maakaasun toimittaminen Suomeen loppui toukokuussa**

Euroopan energiakriisi – maakaasupula

- Saksa ja Espanja aloittaneet jo tuntuvat energian säästötoimet
  - katuvaloja sammutetaan, veden lämpötilaa lasketaan, jäähdytyksestä, lämmityksestä ja valaistuksesta säästetään.
- Muiden energiamuotojen kysyntä lisääntyy ja hinnat nousevat
- Heijastevaikutukset kaikkeen tuotantoon – ruoka, aineet, tarvikkeet, koneiden osat jne.
- Heijastevaikutukset myös logistiikkaan
  - polttoaineet
  - ruoan kylmäketjut

Euroopan energiakriisi – ruokapula

- Sähkön ja muun energiavajeen kerrannaisvaikutukset voivat olla laajat. Kaikenlainen teollinen tuotanto ja logistiikka tarvitsee energiaa.
- Huoli kohdistuu erityisesti ruoan tuotantoon, rehun tuotantoon ja lannoiteteollisuuteen ja tarvikkeiden osalta mm. koneisiin ja varaosiin.
- Suomi ei ole ruokaomavarainen, vaan ruoan tuonti Suomeen on arvoltaan yli kolme miljardia euroa vientiä suurempaa.
- Tuonnin kannalta Suomen tärkeimmät kauppakumppanit olivat Alankomaat, Saksa, Ruotsi ja Espanja.
  - Alankomaista tuotiin eniten erilaisia jäteöljyjä ja rasvoja, sekä puutarhakasveja ja niiden lisäysaineistoja.
  - Saksasta tuotiin leipomotuotteita, rehua ja juustoja.
  - Ruotsista tuotiin Suomeen makeisia, suklaata, leipomotuotteita ja elintarvikejalosteita.
  - Espanjasta tuotiin Suomeen hedelmien ja vihannesten lisäksi mm. alkoholijuomia.

Euroopan energiakriisi

- Suomi ei ole energiaomavarainen, vaan olemme riippuvaisia tuontienergiasta - öljyn, kaasun, hiilen, ydinpolttoaineen ja sähkön tuonnista.
- Venäjältä tulevan energian osuus tuontienergiasta on ollut hieman yli 60 prosenttia. Hyökkäyssodan alkamisen jälkeen venäläisen tuontienergian määrä pudonnut. Pitkällä aikavälillä Suomen riippuvuus esim. Venäjältä tuodusta ydinpolttoaineesta on huolestuttava.
- Suomi parantaa sähköomavaraisuuttaan, kun Olkiluoto 3 reaktori saadaan käyttöön (käyttöönotto täyteen kapasiteettiin joulukuussa 2022)
- On todennäköistä, että myös Suomessa aloitetaan energian säästötalkoot
  - Energian hinta – erityisesti sähkön hinta
  - Energian saatavuus – omavaraisuus?
  - EU:n yhteiset päätökset

Kuntien varautuminen

- Kuntien on syytä varautua ja selvittää mahdollisuuksia energian säästöön - niin taloudellisesta näkökulmasta kuin myös energian riittävyyteen liittyen.
- Energian säästötoimissa on samanaikaisesti huolehdittava yhteiskunnan kriittisistä toiminnoista sekä kuntien palveluvelvoitteista.
- Tavanomaiset energian säästötoimet ovat katuvalojen sammuttaminen tai palamisajan rajoittaminen, huonelämpötilan laskeminen, laitosten energian kulutuksen vähentäminen (esim. uimahallien veden lämpötila, saunojen lämpötila ja päälläoloaika), jäähdytyksen vähennys lämpimillä ilmoilla sekä suihkulähteiden ja vastaavien toiminnan rajoittaminen.
- Energiainvestoinnit (ledivalaistus, lämpövuotojen tukkiminen) pienentävät sähkön kulutusta.
- Kunnissa on yleensä hyvin tiedossa paljon energiaa tai sähköä kuluttavat kohteet ja niistä syntyvät mahdollisuudet säästöihin.

Kuntien varautuminen

- Mahdollisuus etätyöskentelyyn vaikuttaa energiaa säästävällä tavalla, jos toimistotilojen energian kulutusta pystytään samanaikaisesti vähentämään sekä kulkemista kodin ja työpaikan välillä harventamaan. Saksassa on käynnissä myös julkisen liikenteen lippukokeilu, jossa edullisella lipun hinnalla pyritään ohjaamaan liikkumista joukkoliikenteeseen.
- Joissakin tapauksissa kunnilla on myös mahdollisuus vaikuttaa omistajapolitiikan kautta omistamiensa energia- ja sähköyhtiöiden tuottotavoitteisiin ja tätä kautta energian hintaan.

ALV 24 %

ALV 0 %

Hinta nyt
0.18 snt/kWh

Päivän alin / ylin
0.01 / 27.75 snt/kWh

7 vrk keskihinta
19.86 snt/kWh

28 vrk keskihinta
19.61 snt/kWh

Zoom

1 pv

3 pv

7 pv

1 kk

6 kk

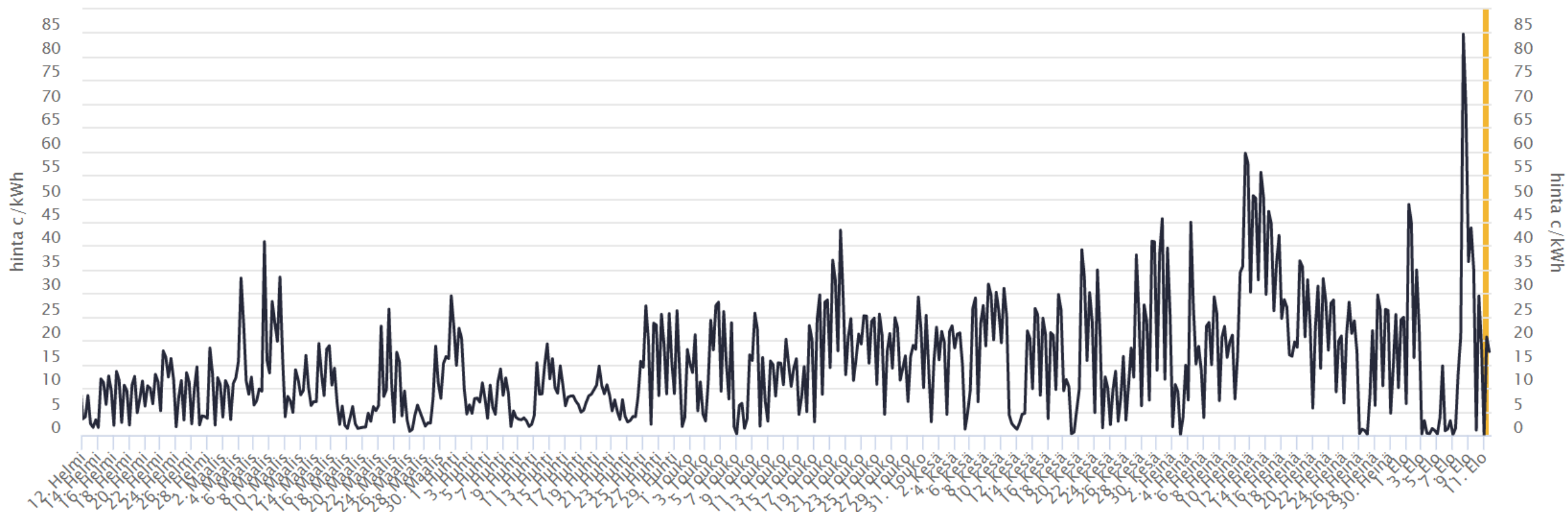
9 kk

12 kk

Helmi 11, 2022

Elo 11, 2022

Sähkön hinta

- Sähkön hinta kävi 8.8. ennätyslukemissa (107 senttiä kWh)
- Useimmissa voimassa olevissa sähkösopimuksissa sähkön hinta on alle n. 10 senttiä / kWh
- Tämän päivän hinta ma. Sähkösopimuksissa on n. 30 senttiä / kWh
- Keskikokoinen kunta (50.000) henkilöä käyttää 25 miljoonaa kWh /vuosi, 10 sentin nousu sähkön hinnassa tuo 2,5 miljoonan euron kustannuksen.
- Fingrid pitää todennäköisenä, että ensi talvena Suomessa tulee sähkökatkoja energiapulan vuoksi.
- Norja ilmoitti kuluvalla viikolla vähentävänsä sähkön vientiä – syntyykö Euroopan alueella omavaraisuusajattelu?

Kuntien varautuminen

- Kuntien on myös varauduttava sähkökatkoksiin. Tämän hetken skenaario on, että sähkökatkot ovat väliaikaisia, esim. 2h mittaisia. Varautuminen täytyy kuitenkin olla ajan tasalla myös pidempiin sähkökatkoihin.
  - Varavoimakoneiden määrä
  - Varavoimakoneiden toimivuus, kohteiden priorisointi
  - Terveystenhuolto, vanhusten hoito- ja hoiva – ml. yksityiset palveluntuottajat
  - Koulujen ja varhaiskasvatuksen toiminta
  - Kriittinen infrastruktuuri ja sen toiminta
  - Rakennukset, kulunvalvonta, ilmanvaihto ja lämmitys

Kuntien varautuminen

- **Suomessa ei ole vielä annettu kansallista kehotusta ryhtyä energian säästötoimiin.** Kuntaliitto seuraa aktiivisesti tilanteen kehittymistä ja tiedottaa asiasta osaltaan kuntia.
- Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja sen seurannaisvaikutukset voivat kestää useita vuosia ja olemassa oleva tilanne osoittaa, että Venäjä pystyy sekoittamaan myös länsimaiden - erityisesti Euroopan energia- ja ruokamarkkinoita.

Muuta ajankohtaista

- Kuntalakiin (90 §) ja lakiin hyvinvointialueista (95 §) tulossa muutos, joka edellyttää, että kunta määrää hallintosäännössään toimivaltuuksista normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. HE on lausunnoilla.
- Edellä 1 momentissa säädetyn lisäksi hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset hallinnon ja toiminnan järjestämisestä, päätöksenteko- ja hallintomenettelystä ja valtuuston toiminnasta poikkeusoloissa sekä normaaliolojen häiriötilanteissa.

Kiitos.

Etunimi Sukunimi

Puhelinnumero

etunimi.sukunimi@organisaationnimi.fi

@twitter

www.kuntaliitto.fi